

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

PERIÓDICH SATÍRICH, HUMORÍSTICH, IL-LUSTRAT Y LITERARI.
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA.

2 CUARTOS CADA NÚMERO PER TOT ESPANYA

Y 10 CENTAUS PAPER EN L' ISLA DE CUBA.

NÚMEROS ATRASSATS 4 CUARTOS.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

PREU DE SUSCRIPCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, 20.—BARCELONA.

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya 8 rals.—Cuba y Puerto-Rico, 16.—Estranger 18.

LO MARMOTOR.

Pochs assumptos serios poden presentarse baix un aspecte tant familiar com lo Marmotor del senyor Barrufet. Deyam fá dos números que desitjavam veure'l funcionar, ja que trobavam alguna fórmula de il·legítima procedencia, sense que cap municipal ni polisson l' hagués agafada per sospitosa.

Una de las tals fórmulas, es la que fundantse en la lley del senyor Arquímedes, (que per cert si visqués, deuria formar part de la nova fracció Lopez Dominguez) dona per deduhir l' impuls de cada flotador ó siga de cada un dels aparatos que emplea per produhir la forsa;

$$0'50 \times 0'30 = 0'300$$

Si se efectuan aquestas operacions, trobarém que 'l 0'300 ó sigan 300 litros ó kilos, quedan reduhits á 0'075 ó be 7 kilos y mitj. ¡Vaja, que la diferencia no es petita, que diguém! Per demostrar las utilitats y ventatjes d' un invent comensar per equivocar una fórmula que serveix de base, es bastant graciós; pero lo més graciós de tot encare, es lo número 240 de l' *Ilustració* que edita lo senyor Tasso.

Un dels seus redactors, D. Federico Cajal, posa la fórmula tal com la devia posar lo senyor Barrufet, dihent:

1ª metros \times 0'30 metros = 0'300 metros cúbichs, ó sigan, com havém dit, 300 litros en volúmen, y kilos en pes; pero al deduhir la forsa ó treball que desenvol·larán los 300 kilos al verificarse la cayguda, á rahò de 0'13 metros per segon, nos surt ab un 49 com una casa, en lloch de un 39, pues $300 \times 0'13$ no son més que 39.

¿Qui ho entén això? L' inventor, de una fórmula mentida, 'n deduheix una veritat; y l' crítich de l' *Ilustració*, de una fórmula veritat, ne deduheix una mentida més grossa que l' elecció d' en Tort y Martorell. ¡No es pas poca la diferencial! De mitj caball de vapor á dos tersos. (Los resultats 39 y 49 son kilogràmetros; un caball de vapor son 75 kilogràmetros.)

Pero no volguém mirar tant prim y passém á examinar lo nou invent baix un altre punt de vista. ¿Es per ventura nou aquest problema? ¿Y la solució que hi dona lo senyor Barrufet es nova també? Aixó de que vulguin donarnos gat per llebra, francament, es molt cremador. No 'n sé res, y apostaria los sis quartos que 'm quedan per sopar, á que l' autor que 'ns ocupa es molt amich d' en Romero Robledo. ¡Quin modo d' escamotejar! Agafin la revista de Ciencias, que ab lo titol de *La Nature* se publica á Paris baix la direcció de M. Gaston Tissandier; busquin l' any 1873 y en la página 62 trobarán un párrafo que diu:

«Aprofitament de la forsa de las onas.—El *Scientific American* nos diu que se han fet á Brooklyn

uns ensaigs per aprofitar la forsa motris de las onas. L' inventor ha ideat un gran flotador que puja y baixa per medi de las onadas, etc., etc.»

Precisament lo mateix que vosté fá, senyor Barrufet, lo mateix ab molt petitas diferencias. Are no 's creguin vostés que no havém vist mes que aquesta plana. ¡No n' hi ha pocas de cosetas en lo mateix periódich, especialment en lo tomo de l' any 1873; pero no volém cansar de cap manera 'ls lectors. Y tant sols hem volgut que sapiguessin, que l' idea no es nova, pues en l' any 73 ja era coneguda, y que la de vosté no será anterior, sinó posterior, com se despren de la seva Memoria, en la qual diu: *porque han sabido reanimar mi espíritu y ayudarme en la penosa lucha que vengo sosteniendo por espacio de ALGUN TIEMPO*, etc. Ja véu, no més que algun temps; si fes més de dotze anys ja emplearia un' altra contada. ¡Oh! y vosté, que al final de la Memoria desafia á tothom y si no 'ns tracta de burros, es porque no gosa (página 30 párrafo segon); pero ja 'ns dona á coneixe que 'ns ne falta poch per serho del tot.

Are ocupémnos d' algun' altra coseta, per supuesto, sense sortir ni un fil de trenyina de las explicacions dadas per l' autor. En la página 19 nos dona un quadro del espay, altura y amplada de las onas, deduhint la cayguda del flotador segons sigan ellas. Suposant que tot lo que diu lo quadro sigui més exacte que si fos dit per un capellá, tenim: que segons sigan ellas, varian las velocitats de cayguda entre 0'13 metros y 0'89 metros per segon, ó siga en una proporció de 1 á 7 aproximadament; ó en altres termes: que hi haurá moment en que l' aparato desenvol·lará una forsa motris y en quan cambihin las onadas ne desenvol·lará un' altra de 7 vegadas més grossa. Aixó ja sab vosté, senyor Barrufet, qué pot succehir dintre un' mateix quart de jornal. En aquest cas ¿com s' arregla aquest desequilibri ó falta d' uniformitat en las revolucions? ¿Que 's créu que perque 'l mar es dintre de Barcelona, están las onadas á la cega obediencia del arcalde ó gobernador civil, per poderlas fer estar quietas? Encare nosaltres no volém ficarnos en corretjirli lo seu quadro y li acceptém los 5 metros com altura máxima de las onas, sabent que ni hi ha de 8 y de 10 metros, que no es poca la diferencia.

Després també 's permet la llibertat lo senyor Barrufet de despreciar los moviments de traslació y corrents marítimas. Una de dos: ó aquest senyor ignora 'l fenómeno de evaporació compensat per lo ingrés en la mar dels inmensos milions de metros cúbichs que per minut hi abocan los rius, ajudat per l' impuls molecular d' aquella célebre corrent casi constant que naixent en las Antillas vá á morir á las costas d' Inglaterra, y auxiliat també per los efectes de la plena y

baixa mar oceánica; ó bè, com havém dit, tè molta confiança en lo ministre Romero Robledo, que es l' únich home capás de donar un decret prohibint per medi d' un acordonament, lo moviment de traslació de las ayguas del mar fins en cassos de temporal.

Creguins, senyor Barrufet, fassis donar aquest decret y li agrahirán molt las embarcacions, los nadadors, algunas casas de la Barceloneta y fins la Junta del Port, porque así no se les hará malbien el dique del Este.

De totas maneras los efectes de traslació poden influir sobre l' aparato, tal com está concebut, exercint los efectes d' un freno; regularisant una mica lo accelerat dels moviments, quan las onas se trobin en *estatal com- plert de coexistencia*. Nosaltres suposarem sempre que allò de que la *traslacion viene á ser realmente una mera ilusion óptica de la fantasia* ho ha dit únichament per fernos riure..... y efectivament: ho ha lograt.

Per las personas serias, ja ha buscat una especie de satisfació en lo párrafo següent (página 22); pero ¿eréu l' inventor ab tota formalitat, que sigui ahont vulgui l' aparato, no hi haurá rompent? Perque no hi fossen deuria suspendre 'ls sustentaculs de las instalaciones, clavant claus al cel (no pensém que hi hagi escalas tant altas) y 'ls flotadors, origen de la forsa motris que 's busca, no deurian estar sumergits poch ni molt dins del aygua.

Pero no busquém més detalls y limitémnos á dir que després de tota aquesta serie de consideracions, lo senyor Barrufet deduheix: que las onas produheixen una forsa mitja per metro superficial, de 4 caballs marmométrichs (150 kilogràmetros ó dos caballs de vapor).

Nosaltres, com que no som molt inteligents, ab prou feynas hi veyém un caball de cartró ó un velocípedo.

En quan al mecanisme, varem dir qu' era ingeniós y ho prova també 'l periódich que ja havém citat.

Peguém com á punt final un cop d' ull á las condicions económicas.

Basantse en totas las consideracions que exposa fins en las consideracions després de aquella fórmula equivocada, deduheix: que per 60,000 pessetas, podria fer una instalació de mil metros ó sigan 2,000 caballs de vapor. Lo mateix autor s' espanta davant d' aquest número y 'ns fa un *petit* augment en los gastos de 60,000 pessetas més! reduhintnos al mateix temps la forsa motris total á una quarta part ó siga á 500 caballs de vapor. Correspon, donchs per caball un total de 240 pessetas.

L' autor també s' equivoca en aquesta operació, pues troba que son 10 pessetes més per caball ó sigan 250; y com encara está convenut de qu' es poch, hi afejeix 500 pessetas més! en concepte de *imprevis-*

y 'ls dos han determinat entornarsen al seu poble.

Avuy diu, que mal per mal, ja qu' en lloch s' es prou felis, lo milló es que cada qual no 's mogui del seu país. Y encar que la gent murmura no li causa cap afront. S' ho pren ab molta frescura y exclama:—¡Cosas del món!—

MARÍA BOCA-NEGRA.

ESQUELLOTS.

Al últim en Romero Robledo ha tractat als madrilenys com si fossen provincians, regalantlos lo cólera. Madrit s' ha quedat ab tres pams de boca oberta y com qui véu visions. —¡Es a dir que tenim lo cólera? preguntan los madrilenys. Si senyors, si... tenen lo *Romerus virgula* qu' es lo mateix.

Aquí vivim més divertits y per are hem invertit una senmana y mitja fent professons. Alguns de aquests espectacles, van mullarse, porque ja fa algun temps que 'l cel y 'ls capellans sembla que no están de acort, de manera que quan los últims tractan de fer una manifestació, lo cel comensa a abocar galledas d' aygua, privantlos de sortir de las iglesias. Cuidado, que tanta pluja per Corpus, no s' havia vist may.

Pero 'ls capellans son perfidiosos, y si no l' un día l' altre, surten ab la seva. Sí, aquí tenen los del Pi que van celebrar la professó 'l dilluns últim, es a dir, onze dias després de Corpus.

Per cert que ja al sortir van casi barallarse, porque 'ls uns, seguint una costum antiga, volian donar la volta de la plasseta del Pi y 'ls altres s' hi negavan. Després van tenir entretinguda molta estona tota la Rambla, entorpint la circulació de carruatjes y tranvias qu' era una delicia, sobre tot pel qui tenia algun quefer.

Y últimament va caure una gotellada y una gran part dels devots que anavan a la professó van dispersarse.

Aquest desenllás va ser magnífich.

Entre alguns que hi anavam:
—Noy, fugim que plou.
—¡Y ahont vols ficarte?
—Home a la plassa Real.
—Hem fet tart, los pórtichs están plens de gom a gom.
—Seguime a mí, fa un altre, molt roig y ple de cara.
—¡Ahont anirém?
—A la Catedral.
—Pero la Catedral es lluny y 'ns mullarém.
—Fug, home, vull dir, la Catedral del carrer de la Lleona.
—Bravo!... Anemhi!... Fet y fet, val més lo vl per dintre que l' aygua per fora.

Casi al mateix temps que 'l nostre antich colaborador Joseph Verdú (*Gestus*) que mori de repent deixant plens de desconsol a sa familia y a sos molts amichs, admiradors de sa bondat de cor y de sas festivas poesias, moria també un altre jove escriptor, constant colobrador del nostre periódich, víctima de una llarga y penosa malaltia que 'l robava al carinyo dels seus, en la flor de l' edat y de las esperansas.

Nos referim al Sr. D. Jaume Torres Bergé, que firmava sas composicions ab lo pseudónim de *María Bocanegra*.

Sensibles son aquestas pérduas, irreparables per sas familias y molt dolorosas, dolorosíssimas per nosaltres, com ho serán també per nostres lectors, que de tant en tant tenian ocasió de admirar los fruits de son ingení.

Del jove Sr. Torres—qual activitat se redoblava en los últims temps de sa malaltia—guardém algunas poesias, que anirém publicant com ho fem en lo present número, ab la titolada: *Cosas del mon*, modelo de facilitat.

S' ha descubert que la lluna té atmósfera, de lo qual se dedueix que té condicions de vida y per consegüent habitants.

—Si la lluna té habitants los compadeixo, deya una senyora de cor sensible, porque ó son pochos y 's fastidian, ó si son molts, quan fá quart mengüant los pobres deuen estarhi ab molta pena.

Lo segon álbun de la *Biblioteca Bebé* publicat pèl distingit dibuixant Apeles Mestres, se titula *Las mujeres de mañana*, y es tant notable ó més que 'l primer tant per l' intenció y originalitat dels dibuixos com per ser aquestos acabadíssims.

En resumen, una obreta deliciosa y elegant, que 's vén al infim preu de dos ralets, en la libreria de 'n Lopez.

Un periódich extranger conta 'l següent fet que sembla un episodi de novela.

Per l' andén de una estació de ferrocarril poch avants de arribar lo tren, se passeja una nena elegantíssima donant visibles mostrats de impaciencia.

Per últim xiula la locomotora, 'l tren arriba, s' obren las portellas dels wagons y la minyona s' alsa de puntetas per veure si baixa la persona a qui segons sembla espera.

En efecte. Baixa del cotxe un senyor de mitja edat, molt elegant y ben posat, ab barret de copa y respectables patillas blanquinosas.

La senyoreta 'l veu y s' hi abraça en un transport d' efusió, al crit de:—¡Papá!

Inútil dir que 'l senyor se deixa abraçar. (Jo hauria fet lo mateix). Y fins girant la cara als seus companys de viatge, somrient ab picardia, sembla que diga:

—Si 'n tindré jo de ganxo, que las nenas bonicas se 'm tiran al damunt.

Pero veyent la senyoreta, que 'l papá no respon a sos transports, se fá endarrera, y exclama ruborizada:

—Ay, vosté no es lo meu papá.
Y s' escorra, visiblement contrariada y avergonyida.

Al arribar lo senyor a casa seva, molt content de aquella equivocació que li havia permés saborejar las abraçadas de una minyona joveneta, vá trobarse ab que la seva dona estava cremadíssima. Es que ja li havian contat lo que acabava de succehir: sempre hi ha espías.

Pero, a pesar dels morros de la propia, encare li quedava 'l recort de las abraçadas.

Fins que va anar a trasmudarse... Al tréure's la corbata va trobarse a faltar una preciosa agulla ab un brillant.

Llavors va compendre que las abraçadas de una minyona guapa solen pagarse caras.

Diu lo *Diari de Vilanova* que 'l pare Llanas ha dimisit lo càrrech de vice-president de la Junta Directiva de la Biblioteca Museo Balaguer.

Hi ha que advertir que 'l Pare Llanas, qu' es una persona il·lustrada, exercia 'l càrrech ab verdadera fruició.

¿Y donchs a qué 's déu la dimissió? Lo *Diari de Vilanova* ho indica: 's déu a ordres superiors.

Ja ho veu, pare Llanas: per caminar per la via del progrés y de la ciencia, no hi ha res qu' entrebanqui més que la sotana.

Vosté 's creya que tot podia conciliarse, la ciencia y la religió... ¡Ilusions!... Més facilment se concilia la religió y 'l trabuch, lo Sant Cristo y un parell de pistolas.

Y are de tot aixó donémne las gracias al bisbe Catalá, al prelat de qui creya tothom que venia aquí a reparar injusticias y a enfrenar a la carlinalla.

Lo bisbe Catalá va comensar de per riure a fer habilitats ab los carlins y ha acabat per quedar unit ab ells en cos y ánima.

—Ja 'ls tinch, podrá dir com lo soldat del quènto:
—Home, pórtils, li dirém nosaltres.
—Oh, no es possible... ¿no véu qu' ells se m' enduhen a mí?

Procediment per no sentir la calor. Se venen tot lo que tenen, fins la camisa, y del producte 'n compran bitllets.

¿Treuen la grossa?
Donchs a Suïssa, ó als Pirineus, a divertir-se, y ningú més felis que vostés.

¿No treuen res?
En aquest cas jo 'ls asseguro qu' están frescos per tot l' istiu.

TRENCA-CAPS.

XARADAS.

I.
La primera es negativa, segona es meytat de cent, tercera está en l' apellido del ministre de Foment. Aquest que sempre recula vol detenir lo que 's mou;

y 'l tot encare 'l maltracta, porque no recula prou.

UN PAGÉS.

II.

—¿Tres hu que vas a Total?
—¡No!... encare la pell no 'm dos tres per mori com un pardal,
¿qué 't pensas que no dius res?

AREDNABAL.

MUDANSA.

Ahi 'l tot tot de 'n Marsal sobre un noy s' abrahoná y un fort total li doná causantli un bon xich de mal.

ASNEROLF ALKUSPA.

SINONIMIA.

Un minyó del poble *Tot* (per cert molt galan xicot) s' ha casat ab la Ramona.

—¿Y ahont viuhem?
—A Barcelona carré y número *total*.
—¿Quina porta?

—Principal.

EUDALT SALA.

ROMBO.

Primera ratlla vertical y horisontal: consonant.— Segona: reptil.—Tercera: objecte de passamaner.— Quarta: en los aucells.—Quinta: vocal.

SALTÁ Y PARÁ.

LOGOGRIFO NUMÉRICH.

1 2 3 4 5 6 7 8.—Carrer de Barcelona.
4 5 3 6 2 8 7.—Una arma.
8 2 8 5 6 7.—Nom de dona.
6 5 3 5 3.—Una enfermetat.
8 8 2 4.—Una bestia.
4 5 2.—Nom de home.
2 3.—Poble de Catalunya.
1.—Consonant.

ANTONINO.

TRENCA-CLOSCAS.

ESTIRA 'L D' ELLA.

Formar ab aquestas lletres lo nom de una pessa catalana.

VILARET D' ESPLUGAS.

CONVERSA.

—Adios, Manel.
—Ola, ¿qué no ho sabs que diumenje 'm caso?
—¿Si? No ho sabia ¿Y ab qui 't casas?
—Ab la... búscaho que entre tots dos ho havem dit.
DOS NOYS JOVENS.

GEROGLIFICH.

×
≠ DEE
OOO
≠
DA

UN GUINDILLA.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO.

1. XARADA 1.ª.—*Gra-no-ta*.
2. Id. 2.ª.—*Pe-si-go-llas*.
3. ANAGRAMA.—*Mon-Nom*.
4. TRENCA-CLOSCAS.—*Granollers del Vallés*.
5. LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Riudellots*.
6. ROMBO.—

D
C A P
C A N E T
D A N U B I O
P E B R A
T I A
O

7. CONVERSA.—*Tuyas*.
8. GEROGLIFICH.—*Qui té unsas tè rahó*.

FILOMENA

VIATJE DE RECREO AL INTERIOR D' UNA DONA

PER

C. GUMA

Forma un elegant tomet de 32 planas en quart, esmeradament imprés sobre paper satinat.

Preu: DOS rals.

Se ven en la Libreria Espanyola de Lopez, Rambla del Mitj, 20, principals llibrerias, kioscos y a casa 'ls corresponals de LA CAMPANA.

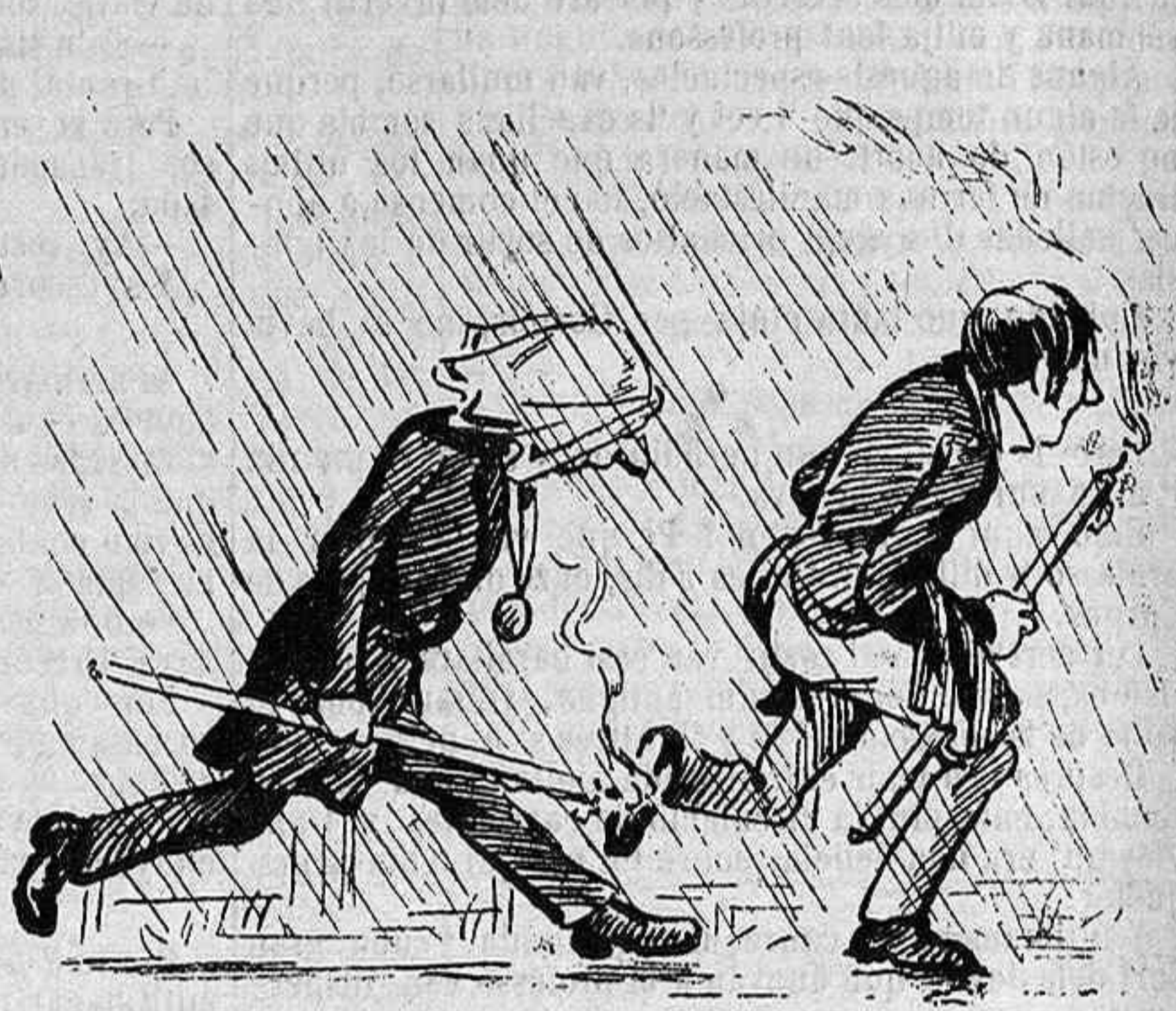
Barcelona, Ipm de Lluís Tasso, Arch del Teatro 31 y 33

La Còrt celestial de la innocència.

¡Quina monada!

Refresch catòlich.

Ha passat Corpus, y la professó constitucional continua anant per dintre.